

KAFOMETÍK

Tematické pracovné listy
pre materské školy

OBSAH

Motivačné príbehy	5
Poznávacie hry a aktivity	13
Pohybové hry a aktivity	27
Výtvarné hry a aktivity	36
Zásobník hádaniek, básní a piesní	41
Pracovné listy	50

Pani učiteľka zavesila výkresy na nástenku v šatni. Poobede, keď si rodičia chodili po deti, bolo počuť zo šatne hlasy: „V takom peknom aute by som sa rád raz odviezol a precestoval na ňom kus sveta.“

Na príbeh môžeme nadviazať otázkami:

- Aké máte doma auto a na aký pohon?
- Poznáš dopravný prostriedok, ktorý poháňa ľudská sila?
- Poznáš dopravný prostriedok, ktorý poháňa vietor alebo slnko?
- Vieš, čo spôsobujú staré alebo pokazené autá svojimi výfukovými plynmi?

ROZPRÁVKA O TOM, AKO VIETOR, VODA A SLNKO POMÁHAJÚ

Eva Hurdová

Nedaleko jedného mesta stála uhoľná elektrárň. Dávala ľuďom veľmi užitočnú elektrinu. Ľudia využívali elektrinu na svietenie, kúrenie v bytoch, pri varení, umývaní riadu, praní bielizne, pri žehlení. Bez elektriny by sa nemohli dívať na relácie v televízii ani by nemohli počúvať rádio. Nemohli by používať počítače. Nejazdili by električky, väčšina vlakov, elektrické pece by nepiekli chlieb, rožky ani koláče. V továrňach by nefungovali stroje poháňané elektrinou, v nemocniciach by nemohli používať lekárske prístroje...

Uhoľná elektrárň, ktorá vyrába elektrinu, bola pre ľudí veľmi užitočná, zároveň však škodila. Spaľovaním uhlia vznikal hustý dym, ktorý znečisťoval ovzdušie v okolí elektrárne. A ľudia, ktorí žili v okolí elektrárne, a všetci pracovníci elektrárne snažili, aby škodlivých látok unikalo čo najmenšie. Ale ľudia sa dýchali horšie. Dym škodil aj zvieratám, kvetom, kríkom a stromom.

Najhoršie bolo, že spotreba elektriny rástla. Uhoľná elektrárň už nemohla vydržať. Budeme musieť postaviť ďalšiu uhoľnú elektrárň, usúdili ľudia. Tak síce bude mať viac elektriny, ale nám, zvieratkám, kvetinám, kríkom a stromom sa bude žiť ešte horšie. Iné riešenie neexistuje.

„Akéže rozprávanie o tom, že iné riešenie nie je? Vietor, ktorý fúka okolo. Čože ste zabudli, že ja mám veľkú silu? Roztočiť vrtuľku veterného mlyna pre ľahkú prácu. A moja sila, energia sa potom môže premeniť na elektrickú energiu. Len to potrebujeme. Na kopci nad mestom stožiare s veternými vrtuľkami. Ja zaľúkam a všetko poruším. Vy, ľudia, ste šikovní a určite potom ľahko dokážete elektrickú energiu vyrobiť.“

A tak sa aj stalo. Vietor osvedčil ako veľký pomocník.

Keď veterná elektrárň bola vo vode, rieke, ktorá tiekla pod kopcom, hneď sa ozvala: „A čo moja sila? Zabudli ste, že v miestach, kde prudko tečiem, dokážem roztočiť vodné koleso? Veď už kedysi v pradávnej dobe sa vďaka mojej sile príklad mlelo obilie. Viete, akú obrovskú silu má voda, ktorú zadržujú priehrady? Keď postavíte na priehradách vodné elektrárne, potom ľahko premeníte moju silu na elektrinu.“

A tak sa aj stalo. I voda sa osvedčila ako veľký pomocník.

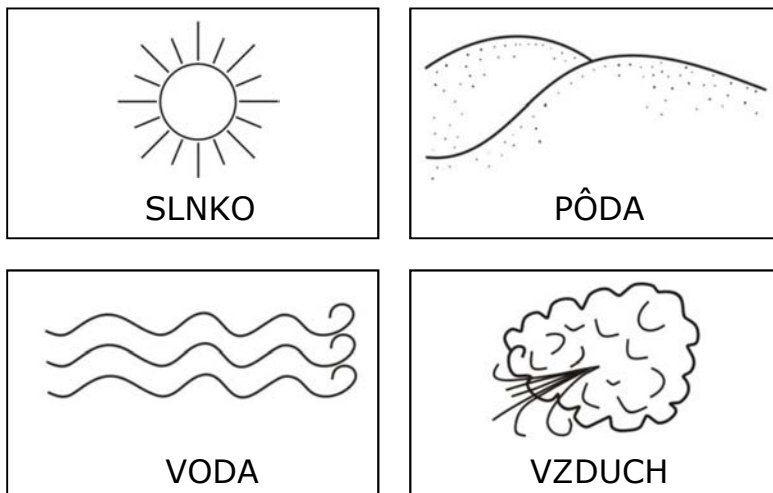
Nakoniec sa ozvalo slnko: „Na silu mojich lúčov, ktoré vydávajú svetlo a teplo, zabúdate? Stačí vybudovať slnečné elektrárne a uvidíte, akú silu mám. Len musíte byť rozumní, aby sa potom nestalo, že miesto trávy na lúčach a miesto obilia na poliach budú všade len slnečné panely, kolektory.“

A tak sa aj stalo. Ľudia využili silu vetra, vody i silu slnečných lúčov a nemuseli stavať ďalšie uhoľné elektrárne.

Ľudia, zvieratká aj rastliny sa radujú. Keď nové veterné, vodné, slnečné, ale i jadrové elektrárne raz v budúcnosti nahradia zastarané uhoľné elektrárne, bude sa nám žiť lepšie.

ŽIVOT NA NAŠEJ ZEMI

S deťmi sa začneme rozprávať o tom, čo je najdôležitejšie pre život na Zemi. Bez čoho by človek a zvieratá nemohli žiť? Deti odpovedajú rôzne. Ich odpovede si môžeme zapísať na papier. Následne pred ne položíme 4 kartičky otočené obrázkom dolu, na ktorých bude zobrazené kresbou a doplnené nápisom:

Postupne odkrývame obrázky a diskutujeme o nich:

1. Slnko – prečo je slnko pre náš život dôležité, čo nám poskytuje? (Svetlo, teplo.)
2. Pôda – komu poskytuje pôda útočisko, je v ňom život? (Rastliny, hmyz, stavovce, z pôdy vyrastajú rastliny, stromy a pod.)
3. Voda – na čo používame vodu, prečo ju potrebujeme? (Pitie, zvlhčovanie vzduchu a pod.)
4. Vzduch – na čo potrebujeme vzduch? (Na dýchanie, všetko živé potrebuje vzduch na dýchanie – ľudia a zvieratá potrebujú kyslík atď.)

POKUS S RASTLINAMI

S deťmi si urobíme pokus s rastlinami. Zaprípravíme si 4 kvetináčov do zeminu fazuľu alebo hrach.

- a) Prvý kvetináč postavíme na svetlo a budeme rastlinu zalievať.
- b) Druhý kvetináč postavíme na svetlo, ale rastlinu nebudeme zalievať.
- c) Tretí kvetináč postavíme do tmavej miestnosti bez okien – bez prístupu svetla. Súčasne rastlinu nezalievame.
- d) Štvrtý kvetináč postavíme rovnako v triede na svetle, ale nenasypeme do neho zeminu. Počas projektu s deťmi pozorujeme zmeny v jednotlivých kvetináčoch.

SLNKO

A) ČO JE SLNKO A AKÉ JE?

Najlepším miestom na rozprávanie o slnku je slnečné miesto na záhrade. Najprv si vyberieme miesto, kde je tieň, kde si začneme hovoriť o slnku, aby sme zistili, čo deti o slnku vedia. Aké slnko je? Poznatky detí zapisujeme na papier. Zápis upravíme tak, že základ tvorí kruh, v jeho strede je slovo SLNKO. Učiteľka odpovede detí zapisuje do podoby slnečných lúčov. Na spísanie všetkých odpovedí položíme na slnečné miesto podložku. Deti si ľahnú na podložku, zatvoria oči, nastaví tvár a celé telo slniečku. Necháme slniečko na ne pôsobiť. Upozorníme ich, aby pozorovali, ako slniečko pôsobí na človeka, kde ho cítíme, aké pocity zažívame, keď nás slniečko zohrieva. Potom deti otvorí oči. Vrátime sa do tieňa a znovu sa rozprávame, čo sme prežili a ako sme slniečko cítili. Ďalšie poznatky zapíšeme do nášho slniečka, dokreslíme ho a vystavíme. Nakoniec deťom ponúkneme hromadu látok rôznych farieb, stuh. Z materiálu deti v skupinkách vytvoria na zemi či na trávniku slniečko. Diskutujeme s deťmi o tom, či má slniečko len jednu farbu alebo viac farieb, či sa jeho farba mení pri západe, či východe a pod.

POHYBOVÉ HRY A AKTIVITY

Príroda alebo aspoň školská záhrada je výborným miestom na hry, pohyb, spoznávanie, zber prírodnín. Ak nám počasie nedovolí ísť von, je možné využiť v triede prírodniny na hry, pohyb, tvorenie aj zmyslové poznávanie. Súčasne deti stále vedieme k ochrane všetkého živého, k chápaniu, že príroda je súčasť života ľudí, bez ktorej sa nedokážu zaobiť.

NA HMYZIE DOMČEKY

Pomôcky a potreby: Píšťalka (prípadne bubienok, paličky), karty s číslami 1 – 5 (nie sú podmienkou).

Postup:

1. S deťmi sa vopred dohodneme, aký druh hmyzu budú predstavovať (mravce, motýle, včielky a pod.). Deti sa voľne pohybujú po vymedzenom priestore (napr. po koberci v herni) a pohybovo napodobňujú hmyz. Musia sa pohybovať opatrne, navzájom sa vyhýbať, každé dieťa chodí svojou cestou.
2. Na vopred dohodnutý signál – písknutie píšťalky – sa deti zastavia. Učiteľka súčasne ukáže kartu s číslom 1 až 5.
3. Deti zareagujú a tvoria domčeky pre hmyz. Pokiaľ sa objaví číslo 1, dieťa stojí s rukami na bokoch. Ak objaví číslo 2 – 5, deti sa zoskupia do kruhu a spoja sa za ruky podľa počtu na karte. Vytvoria tak rôzne hmyzie domčeky.

NEŠLIAPNI NA KVIETOK

Pomôcky a potreby: Papierové kvety z farebného papiera, športové prekážky na prekračovanie, podliezanie (obruč, obruč v stojane, lana, plastové vlnky a podobne), rytmický nástroj (napr. paličky, bubienok) alebo pieseň z CD – vhodná hudba.

Postup:

1. Na voľnú plochu herne rozložíme papierové kvety z farebného papiera alebo kartónu tak, aby plocha bola rovnomerne pokrytá s určitou vzdialenosťou medzi kvetmi.
2. Deti sa vydajú na prechádzku po ploche podľa rytmu udávaného nástrojom alebo v rytme piesne z CD. Našľapujú opatrne, aby kvety nešliapli, čo sleduje učiteľka. Ak niekto na kvietok šľapne, učiteľka poškrobí kvet a odoberie ho.
3. Hra končí vo chvíľu, keď na lúke nezostane takmer žiadny kvietok alebo deti už o hru nemajú záujem.

Obmena 1: Učiteľka postupne do hry pridáva ďalšie kvety, plocha sa zaplňuje, chôdza po lúke sa stáva ťažšia, deti musia byť opatrnejšie, aby na žiadny kvet nestúpili.

Obmena 2: Na hraciu plochu rozostavíme aj rôzne športové prekážky na prekračovanie, podliezanie, preliezanie. Deti postupne prekážky prekonávajú a súčasne musia dávať pozor, aby nešliapli na papierový kvet.

Metodická poznámka: Počet detí musí byť primeraný veľkosti hracej plochy. Pokiaľ má o hru záujem viac detí, rozdelíme ich na dve skupiny. Jedna skupina pochoduje po ploche, druhá dáva pozor, aby deti nestúpili na kvietok. Ak niektoré dieťa stúpi na kvet, ďalšie dieťa, ktoré si to všimlo, sa na daný kvet posadí alebo ho odoberie k sebe a dáva naň pozor. Prekážky môžu tvoriť súvislú dráhu (uzatvorený kruh) a kvety sú položené medzi nimi. Pri danej hre je však vhodnejšie, keď prekážky voľne rozostavíme po ploche a deti ich prekonávajú v náhodnom poradí.

DOMČEK PRE UCHOLAKY

Pomôcky a potreby: Hlinený črepník, seno, slama, rôzny drobný prírodný materiál, drevko, lano dlhé cca 1 meter (kokosové alebo bavlnené), nožnice, fixka na CD.

Ak navrhujeme deťom, že vytvoríme domčeky pre ucholaky, je možné že niekto z nich si položí otázku: Prečo by sme mali vytvárať niečo také pre ucholaky? Odpoveď je jednoduchá – tieto živočíchy sa živia napr. voškami. Ucholaky fungujú v prírode ako prirodzená biologická ochrana. Za jednu noc stihne jeden ucholak zjesť až sto vošiek. Na vytvorenie domčeka pre ucholaky si vopred pripravíme potrebné pomôcky a môžeme sa pustiť do diela.

Postup: Na jeden koniec lana priviažeme drevko dlhé ako priemer vnútorného dna črepníka. Druhý koniec lana pretiahneme zvnútra otvorom na dne črepníka tak, že celé lano sa vďaka priviazanému drevku neprešmykne. Táto časť povrazu bude slúžiť na zavesenie. Na drevko budeme postupne priväzovať rôzny prírodný materiál. Prípadne zaviažeme ešte celý črepník ako balíček, aby prírodný materiál z črepníka nevypadal. Na črepník skúsime s deťmi spoločne namaľovať fixkou chrobáčky, prípadne ucholaka (inšpiráciu môžeme čerpať od O. Sekory: Ferdo v mravenisku). Hotový domček zavesíme dnom nahor. Odporúča sa, aby sa aspoň malá časť domčeka opierala o vetvičku stromu.

VÝROBA RUČNÉHO PAPIERA

Pomôcky a potreby: Stačenie, prípadne rýľový mixér, strúhadlo, nádoba s plochým dnom (vhodná je štvorhranná plastová misa, keď sa do nej vojde rámik, poslúži i stará detská vanička), rámik s jemným sítom.

Ručný papier vznikne podstatne ľahšou recykláciou papiera, keď zo starého papiera len s pomocou vody a šikovného síta vznikne nový papier. Z ručného papiera následne tvoríme pozdravy, obrázky alebo doplnky k rôznym ďalším projektom.

Papier oživíme kresbami kvetmi, drobnými semienkami (ľan, rasca, mak), lístkami tymianu, voňavým korením, prípadne ich skúsime zafarbiť korením – kurkumou, karí, červenou paprikou, kávou, škoricou. Na výrobu použijeme akýkoľvek papier. Zásadne však nepoužívame tzv. kriedový papier a noviny. Použitie novinového papiera nie je vhodné vzhľadom na obsah tlačiarenskej farby – výsledný ručný papier by bol veľmi sivý.

Postup: Spoločne s deťmi natrháme papier na malé kúsky, necháme ho dostatočne rozmočiť v nádobe s vodou. Pokiaľ sa nám zdá voda tmavá, čiastočne ju zlejeme a doplníme čistou vodou. Natrhany papier je dobré nechať rozmáčať aspoň 24 hodín, prípadne aj viac. Po rozmočení naplníme mixér papierovou hmotou a rozmixujeme. Túto kašu rovnomerne rozprestrieme na pripravený rámik so sítom a necháme odkvapkať. Počítame s tým, že papierovina obsahuje veľa vody. Rámik podložíme vrstvami filcu, plsti alebo iným pijavým materiálom. Ten v priebehu výroby vymeníme podľa potreby za suchý. Čiastočne preschnutý materiál môžeme zo sita vziať – opatrne ho vyklopíme na tvrdý kartón a sušíme miernou záťažou. Papier oddeľujeme od podkladu vo chvíli, keď je úplne suchý. Platí taktiež pravidlo, že čím dlhšie tento recyklovaný papier schne, tým je rovnejší a nekrúti sa. Pokiaľ je treba, papier vyrovnáme mierne teplou žehličkou (vždy len učiteľka pri dodržaní bezpečnostných pravidiel).

ZEM, ODPAD, ŽIVLY

Triedime odpad

Eva Hurdová

PET fľašky by v krátkej chvíli
doma všetkých zavalili.
Do koša ich dáme,
poriadok už máme.

Z PET fliaš od minerálky
vyrobíme si korálky.
Ruky, stroje, kúzlom majú,
z fliaše vlákno vyrábajú.

Tričko, sveter aj bundička,
mamičkina rukavička,
aj ponožky ružové,
z vlákna sú hneď hotové.

Ten, kto je náš kamarát,
odpad triedi veľmi rád.

Komíny

Eva Hurdová

Z komínov sa k nebu parí
či to niekto kašu varí?
Vzdychlo si aj slnko:
Ach, smutný je náš svet.

Zadymené je všetko
nie, krčí ma všetko.
Keď hustý dym z nebu leje,
trpia deti, najmä deti.

Keby sme to vedeli,
hneď by tu bolo veselo.
Komíny by v malej chvíli
na stromy sa premenili.
Lepšie by sa všetkým žilo,
ovzdušie by čisté bolo.

Tak alebo tak?

Marie Tetourová

Sme tu dobre pri studničke?
Neporiadok, fľaše, lístie.
Smetí ako z kontajnera,
nič dobré pre lesné zviera.

Kto to spravil? Veru ľudia!
Od hanby sa v noci budia.

Čo dospelí nevidia,
deti spracú raz a dva.

Pozera sa smutne vrba,
za Jurkom a Petrikom.
Stojí sama polámaná,
veľmi trpí chudák strom.

Čo vám poviem, nezbedníci?
Nech sa to už nestane!
Chráňte, deti, stromy, kvety,
krajší svet nám zostane.

Na čo jazdia autá?

Eva Hurdová

Benčín? Či tá? Elektrická?
Esť rýchla možnosť ísť.
Vynález to nové
a keď sa z neho
nebolo ešte škola
jazdiť iba vodu.

Či vymyslím? Ľahko!
Či výmyselník Paľko.

Voda

Eva Hurdová

Z hlbín Zeme pramenistá
do studničky číra, čistá.
Chladné vodné pramene,
prúdia medzi kamene.

Potôčky sa batolia,
smerujú do údolia.
Z kopca dolu sa nám rútia,
oči sa nám z toho krútia.

Keď my silu spojíme,
koleso roztočíme.
Utekajú z priehrady
veľkej vody hromady.

Lodičku si vyrobíme,
do vody ju položíme.
Dlhá cesta loďku čaká:
Plávaj, loďka, do ďaleka!

Myslieť na teba budeme,
šťastnú cestu prajeme.

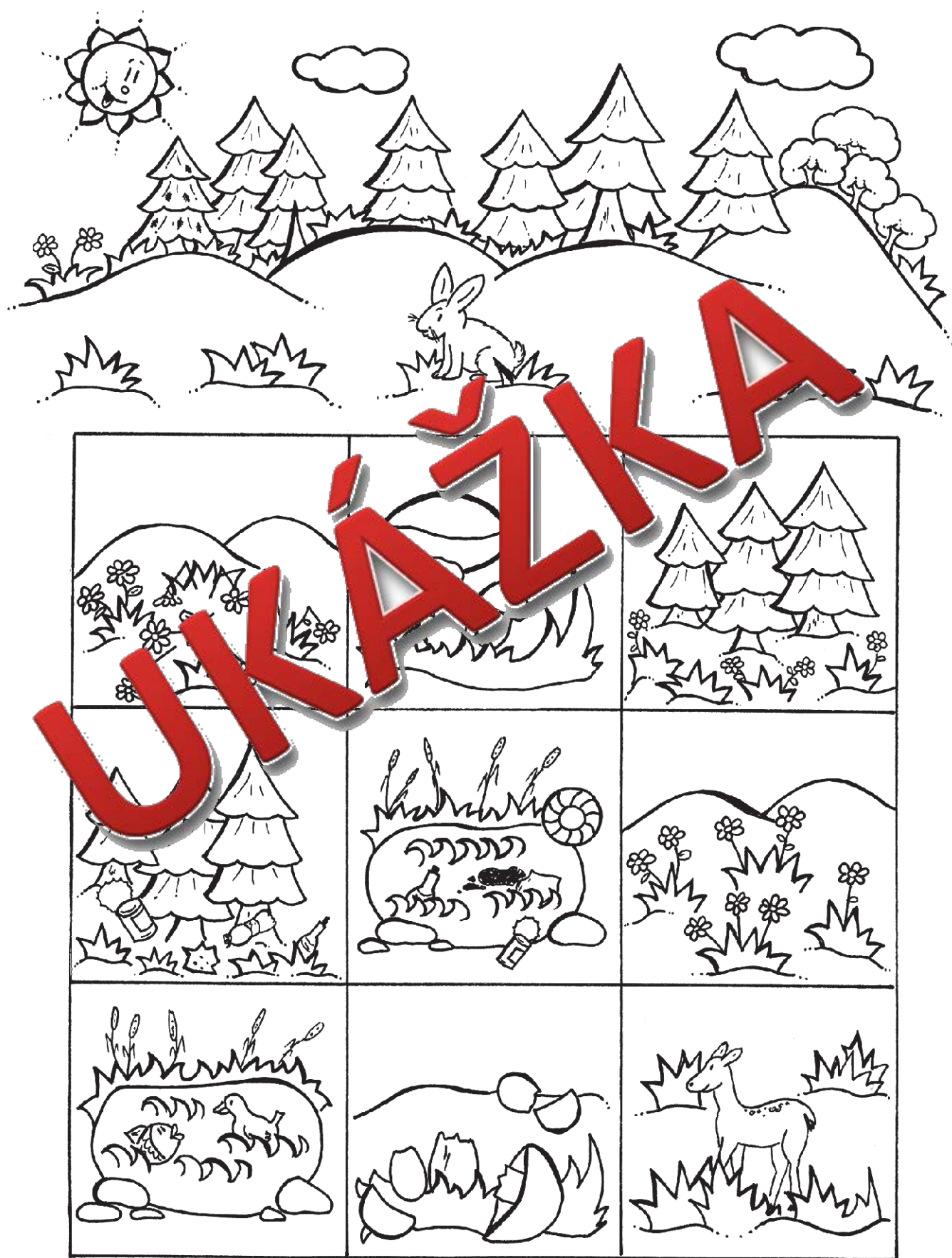
14. Čistý vzduch

Vieš, čo znečisťuje vzduch okolo nás? Všetko, čo vzduch znečisťuje, prečiarkni. Všetko, čo vzduch neznečisťuje, vymaľuj pastelkami.

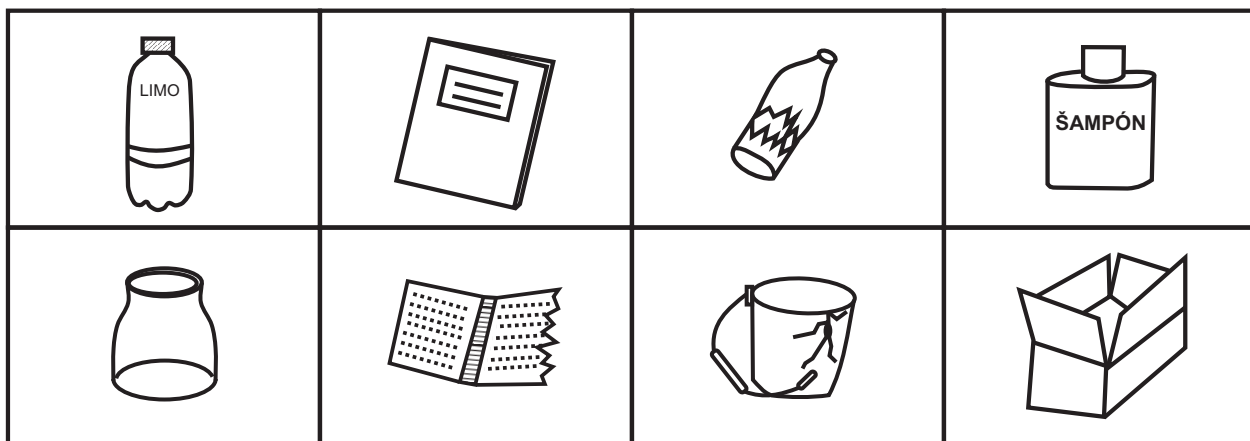
17. Správanie v lese

Prezri si pozorne obrázky a prečiarkni tie, ktoré ukazujú zlé správanie v lese. Obrázky, ktoré ukazujú dobré správanie, vymaľuj pastelkami.

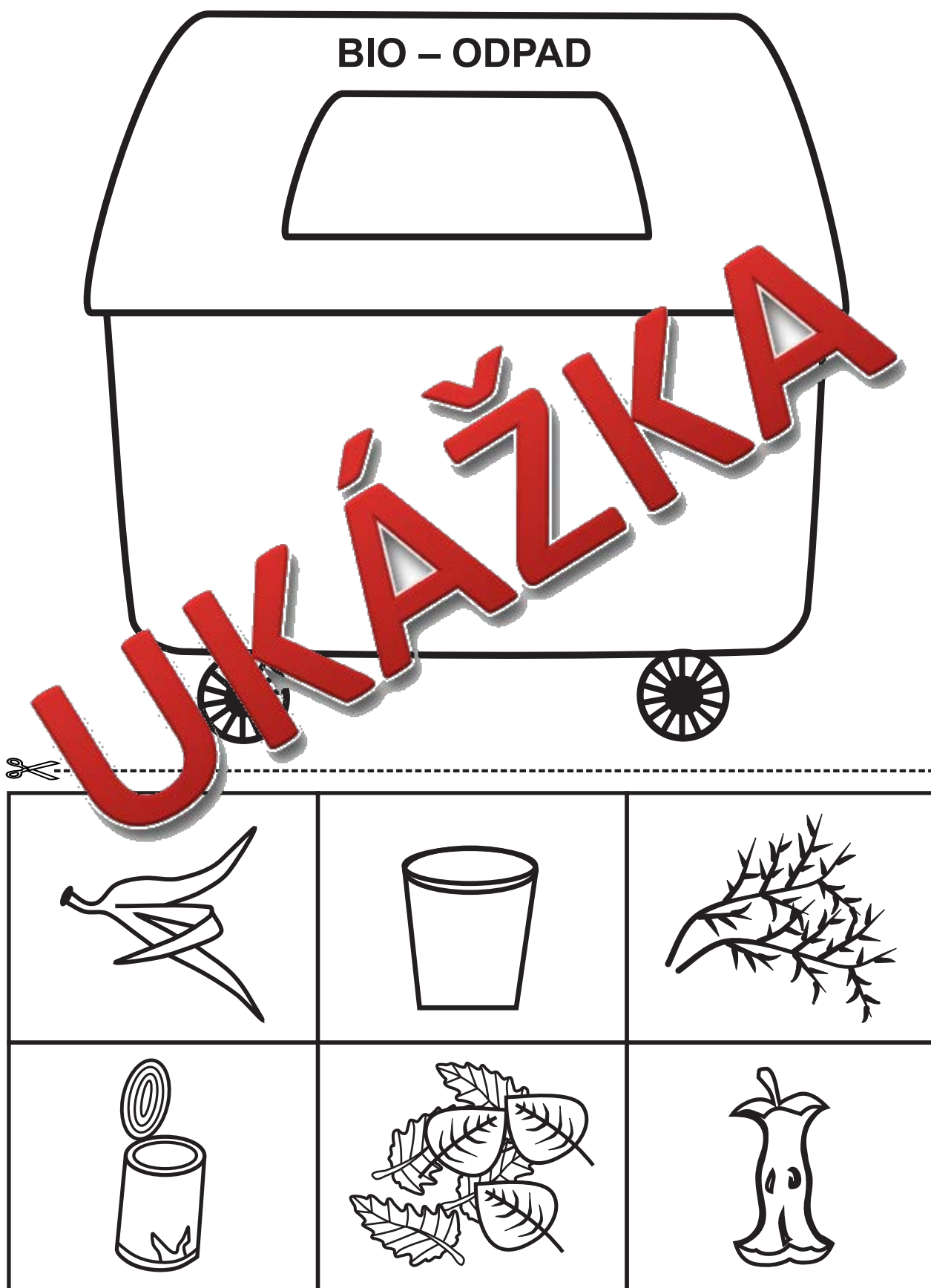
25. Čo kam patrí?

Vystrihni obrázky a nalep ich do správnych kontajnerov. Kontajnery vymaľuj pastelkami podľa skutočných kontajnerov na odpad.

27. Bio odpad

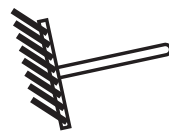
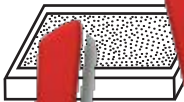
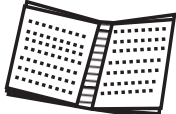
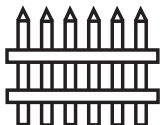
Vystrihni a nalep všetky obrázky, ktoré patria do kontajnera s bio odpadom. Obrázok vymaľuj pastelkami. Vymaľuj aj kontajner. (Kontajner na bio odpad má hnedú farbu.)

49. Sviatok Zeme (obrázkové čítanie)

Prečítaj si príbeh detí zo škôlky podľa obrázka.

V sedia okolo pani a rozprávajú sa. Pani drží v a hovorí : „Zajtra má sviatok naša a slávime jej sviatok. A aby bola krásna, tak našu krásne vyzdobíme.“

Betka vzala a vyhrabala okolo a . Miško priniesol a zbavil staré , ktoré zefúkal z na školskom . Lukáš s otcom a . Mamička Majky priniesla do Patrik mamičku o a pani tiež priniesla.

 a všetky presadili do a spoločne ho postavili na v . Každý deň a pani   , aby bola naša krásna.